

Eğitim Yönetiminde Etkili Metodik Değerlendirme Süreçlerinin İncelenmesi

Halil Bektaş

MEB Şube Müdürü

halil28bektas@gmail.com, ORCID: 0009-0004-8567-190X

İlker Vursavaş

MEB Eğitim Yöneticisi

ilkerv216@hotmail.com, ORCID:0009-0002-3147-0489

Hayrettin Tunç

MEB Eğitim Yöneticisi

na_na_72@hotmail.com, ORCID:0009-0009-2341-1885

Ayşegül Bileyen

MEB Eğitim Yöneticisi

bileyenaysegul@gmail.com, ORCID:0009-0002-2862-5531

Engin Sarıcan

MEB Eğitim Yöneticisi

enginsarican1905@hotmail.com, ORCID:0009-0008-3891-2562

Zeynel Kabakcı

MEB Eğitim Yöneticisi

zeynal_51@hotmail.com, ORCID:0009-0005-5969-2907

Özet

Metodik olarak bir politika veya programın etkinliğinin ve verimliliğinin negatif değerlendirmesinin daha geniş zaman içinde değil de hemen yapılması, programın sonlandırılmasına neden olabilir. Eğitim yönetiminde kurumun değerlendirmesi yapılırken değerlendirmenin içeriği, o ve olayın içinde yer alan değerler tüm olarak son

değerlendirmeyi etkileyecektir. Bu bağlamda herhangi bir politika değerlendirmesini yapmadan önce alınması gereken kararlardan biri değerlendirmeyi yapması gerekenin kim olduğunun belirlenmesidir. Herhangi bir değerlendirme için gerekliliğini çevreleyen belirli koşullar seçilecek olan alternatif üzerinde önemli bir etkiye sahip olacaktır. Bu çerçevede zamanın, finansman durumunun, konu uzmanlığının, değerlendirme bulgularının kavranmasının ve yönetim desteğinin uygunluk durumu vb. süreçlerin işeyişi açısından iç değerlendirme ve dış değerlendirme kavramları öne çıkmaktadır. İç değerlendirmeler, düşük maliyetli olduğu gibi başka avantajları vardır. Ayrıca iç değerlendiriciler, örgütün kendisi, değerlendirilen program ve ilişkili politikalar, kurumsal paydaşlar ve hedef kitleye daha fazla yakındırlar. İç değerlendirmenin en büyük dezavantajı, gerçek ve algılanan ön yargıdır. Gerçek ön yargı vardır. Çünkü onların ortak kurumsal tecrübeleri merceği ile program hatalarını algılamak kurumsal üyeleri için insan doğasında vardır. Dış değerlendirmelerin de ön yargıların en azından iç ön yargıların en aza indirilmesi açısından bir dizi avantajları vardır. Dış değerlendirmenin en önemli avantajı değerlendiricilerin değerlendirme sonuçları ile herhangi bir ilgileri olmadığı için tarafsız olarak algılanmalarıdır. Dış değerlendiricileri kullanmanın artı avantajı da onların kurum kültürünün, programın ve değerlendirilen politikanın bir parçası olmaması ve profesyonellikleri, önceki deneyimleri, eğitimleri, değerleri ve algılarının onlara problem tanımlama ve potansiyel iyileştirmelere tamamen farklı bir bakış açısı sunmasıdır. Dış değerlendiricileri kullanmanın önemli bir dezavantajı ise iç değerlendirmeye göre daha pahalı olması ve daha fazla zamana ihtiyaç duyulmasıdır. Dış değerlendirmeler daha fazla zaman alır. Çünkü değerlendiricilerin değerlendirdikleri politikalar, programlar ve kurumlar kadar programları veya kurumları içselleştirmeleri gerekir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Yönetimi, Eğitim Etkiliği, Metodik Değerlendirme

Examination of Effective Methodical Evaluation Processes in Educational Management

Summary

Methodically making a negative assessment of the effectiveness and efficiency of a policy or program immediately, rather than over a broader period of time, may lead to the termination of the program. When evaluating an institution in educational management, the content of the evaluation, it and the values involved in the event will affect the final evaluation as a whole. In this context, one of the decisions that should be taken before making any policy evaluation is to determine who should make the evaluation. The specific circumstances surrounding the necessity for any evaluation will have a significant impact on the alternative that will be selected. Within this framework, the suitability of time, financing situation, subject matter expertise, understanding of evaluation findings and management support, etc. the concepts of internal evaluation and external evaluation stand out in terms of the functioning of processes. Internal assessments have other advantages, such as low cost. In addition, internal evaluators are more predisposed to the organization itself, the evaluated program and related policies, corporate stakeholders and the target audience. The biggest disadvantage of internal evaluation is its real and perceived biases. There is real prejudice. Because it is human nature for corporate members to perceive program errors through the lens of their common corporate experience. External evaluations also have a number of advantages in terms of minimizing biases, at least internal biases. The most important advantage of external evaluation is that evaluators are perceived as impartial because they have no

interest in the evaluation results. The plus advantage of using external evaluators is that they are not part of the corporate culture, program and evaluated policy, and their professionalism, previous experience, training, values and perceptions offer them a completely different perspective on problem identification and potential improvements. An important disadvantage of using external evaluators is that it is more expensive than internal evaluation and more time is needed. External evaluations take more time. Because evaluators need to internalize the programs or institutions as well as the policies, programs and institutions they evaluate.

Key Words: Educational Management, Educational Effectiveness, Methodical Evaluation

Giriş

Herhangi bir politika değerlendirmesini yapmadan önce alınması gereken kararlardan biri değerlendirmeyi yapması gerekenin kim olduğunun belirlenmesidir. Değerlendirmeyi kurum üyeleri mi yapacak yoksa kurumun dışından birisi mi?

Her seçeneğin kendi avantajları ve dezavantajları vardır ve değerlendirme verilerinin tüketicileri değerlendirmeyi yapanların ve her alternatifin muhtemel sınırlılıklarının farkında olduğu süreçte hiçbir seçeneğin diğeri üzerinde özel bir avantajı yoktur.

Herhangi bir değerlendirme için gerekliliğini çevreleyen belirli koşullar seçilecek olan alternatif üzerinde önemli bir etkiye sahip olacaktır. Örneğin, zamanın, finansman durumunun, konu uzmanlığının, değerlendirme bulgularının kavranmasının ve yönetim desteğinin uygunluk durumu vb. gibi (Dye 2002, s. 350).

İç değerlendirmeler, düşük maliyetli olduğu gibi başka avantajları da vardır. Ayrıca iç değerlendiriciler, örgütün kendisi, değerlendirilen program ve ilişkili politikalar, kurumsal paydaşlar ve hedef kitleye daha fazla yatkındırlar.

İç değerlendirmenin en büyük dezavantajı, gerçek ve algılanan ön yargılarıdır. Gerçek ön yargı vardır. Çünkü onların ortak kurumsal tecrübeleri merceği ile program hatalarını algılamak kurumsal üyeleri için insan doğasında vardır. Dolayısıyla sonraki bulgular seyreltilmiş olabilir veya belirli problem alanları tamamen gözardı edilmiş olabilir. İç değerlendirmelerin doğal algılanan ön yargısı vardır. Çünkü sonraki bulgular sadece gerçek ön yargılar için tartışılan birçok nedenle her zaman şüpheli olacaktır (Dye 2002, s. 351).

Dış değerlendirmelerin de ön yargıların en azından iç ön yargıların en aza indirilmesi açısından bir dizi avantajları vardır. Dış değerlendirme en önemli avantajı değerlendiricilerin değerlendirme sonuçları ile herhangi bir ilgileri olmadığı için tarafsız olarak algılanmalarıdır. Tabii ki herkesin bazı ön yargıları ve ilgileri vardır. Ama önemli olan, değerlendirmeler geliştirilirken ve sonraki veriler analiz edilirken onun varlığının farkında olmak ve mümkün olduğu kadar ön yargıyı en aza indirmektir.

Dış değerlendiricileri kullanmanın artı bir avantajı da onların kurum kültürünün, programın ve değerlendirilen politikanın bir parçası olmaması ve profesyonellikleri, önceki deneyimleri, eğitimleri, değerleri ve algılarının onlara problem tanımlama ve potansiyel iyileştirmelere tamamen farklı bir bakış açısı sunmasıdır.

Dış değerlendiricileri kullanmanın önemli bir dezavantajı ise iç değerlendirmeye göre daha pahalı olması ve daha fazla zamana ihtiyaç duyulmasıdır. Dış değerlendirmeler daha fazla zaman alır. Çünkü değerlendiricilerin değerlendirdikleri politikalar, programlar ve kurumlar kadar programları veya kurumları içselleştirmeleri gerekir.

Ayrıca değerlendiriciler, kendilerine karşı bir tehdit olarak gören ve eleştirel bilgileri saklayan kurum üyelerinin direnciyle karşılaşabilirler. Ayrıca dış değerlendirme bulguları bazı şeyleri gevşetmek zorunda kalan paydaşlar tarafından iyi algılanmamış olabilir, bulgular politika ve programı anlama eksikliğinden dolayı yüzeysel kalabileceği için atılabilir (Theodoulou & Kofinis, 2004, s. 166).

EĞİTİM YÖNETİMİNDE DEĞERLENDİRME

Demir (2011) politika değerlendirme gereçlerini aşağıdaki başlıklar altında ele almaktadır. Bunlar;

- 1.Sözlü ve yazılı raporlar
- 2.Yerinde ziyaretler
- 3.Program ölçümleri
- 4.Profesyonel standartlarla karşılaştırmalar

1.Sözlü ve Yazılı Raporlar

Sözlü ve yazılı raporlar; programları yürütmekten sorumlu bürokratlar zaman zaman hükümet üyelerine programların başarısı hakkında sözlü ya da yazılı rapor verirler. Bu raporlar genellikle yazılı yıllık raporlar şeklindedir.

Ancak sözlü ve yazılı raporlar çok sağlıklı bilgi vermezler, çünkü programı başarılı göstermek için çoğunlukla programın maliyetleri düşük gösterilir ve faydaları abartılır (Dye 2002, s. 352).

2.Yerinde Ziyaretler

Ziyaretler; zaman zaman üst düzey bürokratlar, uzman danışmanla ve/veya meclis üyeleri, programları yürütmekten sorumlu kurumlara ziyaretlerde bulunmaya ya da sahada inceleme yapmaya karar verebilirler.

Bu ekipler programların nasıl yürütüldüğü, belirli ilkelere uygun hareket edilip edilmediği, yeterli kadronun olup olmadığı ve bazen de hedef kitlenin hizmetlerden memnun olup olmadığı hakkında veriler toplarlar (Dye 2002, s. 354).

3.Program Ölçümleri

Program ölçümleri; devlet kurumlarının kendi geliştirdikleri veriler genellikle politika çıktı ölçümlerini kapsamaktadır. Bunlar, açılan hizmet içi eğitim programlarının sayısı ve kaç öğretmene eğitim verildiği, ilkokullara kaydolun öğrencilerin sayısı, öğrencilere ücretsiz dağıtılan kitap veya tablet sayısı, atanan öğretmen sayısı vb. gibi verilerdir.

Ne var ki bu ölçümler bu sayıların toplum üzerindeki etkisini tam olarak ölçme imkânı vermemektedir. Örneğin, hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin öğrendiklerinin ne kadarını uyguladıkları, ücretsiz dağıtılan ders kitabı veya tabletlerin eğitim kalitesini ne kadar yükselttiğini ölçmek için bu veriler yeterli değildir (Dye 2002, s. 355).

4.Profesyonel Standartlarla Karşılaştırmalar

Profesyonel standartlarla karşılaştırmalarda politikanın değerlendirmesi genel olarak sosyal araştırma metotlarının özellikle nitel ve nicel araştırma tekniklerinin kullanımıyla gerçekleştirilmektedir. Bu şekilde kanunların gerçek hayata uzun ve kısa vadede etkilerinin neler olduğu araştırılmakta ve bilimsel bakış açılarıyla çıkarımlar yapılmaktadır.

Bu sayede politika sürecine katılan halk, çıkar grupları, kanun yapıcılar, kanun uygulayıcıları, kurumlar ve diğer ilgili unsurlar uygulanan programın ne derece amacına ulaştığını ölçme, değerlendirme ve çıkacak sonuçlara göre yeni stratejiler belirleme konularında bilgi ve fikir sahibi olmaktadırlar (Dye 2002, s. 356).

Değerlendirmede Değiştirme ve Sonlandırma

Politika değerlendirmesi yapmak için ana nedenlerden biri politika amaçları ve hedefleriyle uygulandığı için belirlenmiş bir politikanın elde ettiği sonraki etkisi arasındaki farkı belirlemektir. Eğitim yönetimi sürecinin sonunda uygulanan politikayla ilgili üç seçenek vardır;

- 1.Politika planlandığı gibi çalışıyorsa var olan durumu korumak,
- 2.Politika için ayarlamalar yapmak, başka bir deyişle değişiklikler yapmak,
- 3.Tüm değişim programını sonlandırmak veya politikayı yürürlükten kaldırmak.

Bir politika bazı bölümlerinde veya bazı durumlarında değiştirildiği veya modifiye edildiğizaman politika değişikliği oluşur. Politikalar nadiren kabul edildiği gibi tam olarak sürdürülür. Mevzuatın iç belirsizliği nedeniyle bir politika uygulanır uygulanmaz ister istemez değişim oluşmaya başlar.

Bu yüzden, politikalar sürekli olarak gelişmektedir ve politika döngüsü devam eden bir süreçtir. Bu seçenekler apolitik motivasyonları ifade eder. Bir politika aşığıdaki nedenlerden dolayı değiştirilir (Theodoulou & Kofinis, 2004, s. 202):

- 1.Toplumsal dinamiklerdeki değişiklikler
- 2.Yeni politikaların mevcut politikayla çelişmesi veya onu geçersiz kılması

- 3.Politikanın yasallığı veya anayasaya uygunluğu
- 4.Teknolojik değişikliklerin fizibiliteyi veya politikaya olan ilgiyi değiştirmesi
- 5.Yeni bulgular ve buluşlar nedeniyle halk desteğinin değişmesi
- 6.Ekonomik ve politik şartların değişmesi
- 7.Seçim sonuçlarına göre güç kaymalarının oluşması.
- 8.Problemin çözülmüş olması
- 9.Uygulama kurumlarının politikayı yönetme konusunda güç kaybına uğraması
- 10.Uygulamadan sonra politika hatalarının belirgin hale gelmesi
- 11.Hedef grupların uymayı reddetmesi veya politikaya karşı harekete geçmeleri

Politika değişikliği ve sonlandırmanın her ikisi de hükümet için sıkıntılıdır. Politikalar belirli problemleri veya konuları çözmek için geliştirilir, ancak genellikle bunda başarısız olurlar.

Theodoulou ve Kofinis (2004)'e göre politika sonlandırma nadiren yapılır. Bunun sebebi şunlardır (s. 202):

- 1.Kurumlar hayatlarını sürdürmek isterler.
- 2.Yeni amaçların oluşturulması kurumların devam eden varlığınınmeşrulaştırmasına yardım eder.
- 3.Bazı programlar mevcut kanunlar nedeniyle var olmak zorundadır (Örneğin halk eğitimi).
- 4.Genellikle bir program korumak onu sonlandırmaktan daha ucuzdur (Theodoulou & Kofinis, 2004, s. 202).

Theodoulou ve Kofinis politikayı sonlandırmanın nedenlerini de şu şekilde açıklamışlardır:

- 1.Politika artık etkili değildir.
- 2.Politikanın varlığına artık ihtiyaç yoktur.
- 3.Bütçe gereklilikleri politika veya programın sonlandırılmasını zorlar.
- 4.Bir değerlendirme çalışması politikanın sonuçlarında veya etkisinde yetersiz olması durumunda yapar.
- 5.Politik çevre artık politika amaçlarını desteklemeyebilir.

6.Bazı politika veya programlar tamamen politik nedenlerle sonlandırılır(Theodoulou & Kofinis, 2004, s. 202).

EĞİTİM YÖNETİMİNDE ETKİLİ METODİK DEĞERLENDİRME SÜREÇLERİ

Metodik olarak bir politika veya programın etkinliğinin ve verimliliğinin negatif değerlendirmesinin daha geniş zaman içinde değil de hemen yapılması, programın sonlandırılmasına neden olabilir. Eğitim yönetiminde kurumun değerlendirmesi yapılırken değerlendirmenin içeriği, o ve olayın içinde yer alan değerler tüm olarak son değerlendirmeyi etkileyecektir.

Peters (2007, s. 190), değerlendirmeyi yapan kişi veya kuruluşların politikadaki doğru ve yanlış şeyler üzerinde kendi bakış açılarının olacağını söylemektedir. Bu nedenle Peters (2007) politika değerlendirmesini etkileyen, görünüşte basit ama aslında hükümetin eylem sonucu olarak oluşan, işlevsel olarak tespit edilmesi zor bir süreç olan ve programın kamu politikaperformansının seviyesini daha spesifik olarak belirleyen ve işlevsel olarak tespit edilmesi zor bir süreç olan yedi önemli engeli tanımlamıştır.

Bu zorlukların temel yapısını anlamak, politika değerlendirmesinin müşterileri ve değerlendiricilerinin her ikisi için de aynı derecede önemlidir. Özellikle politika değerlendirmesi yapan herkes kasıtsızlık ve ön yargı, bazen kasıt olsa da politikanın başarılı olması gerektiği konusunda politika yapıcılarının düşündükleri şey ve politika değerlendirmesi süresince ölçülen şey arasındaki farkın bir sonucu olarak oluşabilen karışıklık derecesini kabul etmelidir (s. 199).

Kamu, yönetici ve değerlendiriciler; politikanın asıl amacı ile ulaşılanların karşılaştırılmasında olmayan ilişkiyi elde etmesi kolay olan istatistik ölçümleri üzerine odaklanırlar. Peters (2007) tarafından ileri sürülen yedi engel aşağıda belirtilmiştir (Theodoulou & Kofinis, 2004, s. 163):

- 1.Belirlenmiş amaç ve amaçta değişim
- 2.Ölçüm
- 3.Hedefler
- 4.Etkinlik ve verimlilik

5.Değerler ve değerlendirme

6.Strateji

7.Değerlendirme için artan zorunluluklar

1.Belirlenmiş Amaç ve Amaçta Değişim

Çeşitli nedenlerden dolayı problemi tanımlama ve politika formülasyonu oldukça zordur. Bunlardan bazıları şunlardır; politik ön yargı, eksik bilgi, problemin yapısının yanlış anlaşılması, bireysel değer ön yargıları, rakip çıkarların çokluğu ve potansiyel politika alternatiflerinin yetersiz veya uygun olmayan anlayışı.

Bu önemli sınırlamaların bir sonucu olarak kabul edilen politika genellikle muğlak bir dille, belirsiz, çelişkili, uygulama imkânı olmayan veya mümkün olmayan politika amaçlarıyla oluşmaktadır.

Sonuç olarak, politika uygulaması ile görevli idari kurum, politika yapıcılarının niyetleriyle örtüşebilen veya örtüşmeyen boşlukları doldurma gereksinimi duyabilir. Ayrıca bir politika girişimi için yeteri kadar kaynak bulunmazsa siyaset de gerekli desteği sağlamayabilir (Theodoulou & Kofinis, 2004, s. 163).

2.Ölçüm

Bir defa, önce politika amaçları teorik olarak tanımlanır, duyurulur ve programlar uygulanır. Daha sonra amaçlara ulaşılma boyutunu belirlemek için ölçme araçlarının bazı türleri geliştirilmelidir.

Ancak eğitimle ilgili politikaların sonuçlarının uzun sürede alınması ve bu sonuçlar için toplumdaki farklı kesimlerin farklı düşüncelere sahip olması vb. nedenlerden dolayı eğitim politikalarının ölçülmesi oldukça zordur. Bu nedenle, programların etkinliğinin düzeyini sınırlandırmak için birçok yedek ölçümler kullanılır.

Politika için gerekli zaman süresi, seçilmiş görevlilerin veya diğer politika aktörlerin kendi politik

pozisyonlarını destekleme çabaları da politikayı ölçmede önemli engel olabilir. Çünkü politikanın değerlendirilmesinde çıkan olumsuz sonuçlardan bunların etkilenmemesi için uygulayıcılar ve yöneticiler sonuçları tam olarak yansıtmayabilir.

Diğer taraftan eğitim gibi tüm toplumu ilgilendiren politikaların sonuçları tüm toplum için aynı sonucu vermeyebilir. Toplumun bir kesimi için başarılı olan bir politika başka bir kesim için olumlu sonuç vermeyebilir. Bu yüzden bir kesim için başarılı kabul edilebilecek bir politika başka bir kesim için başarısız olabilir.

Ayrıca önemli bir nokta da şudur ki hacimli ölçüm ve istatistiksel veriler, ölçme araçları eldeki problemle doğrudan ilgisi olmayan değerlendirme göstergeleriye tek başına herhangi bir şeyi kanıtlamaz (Theodoulou & Kofinis, 2004, s. 163).

3.Hedefler

Politik eylemin nesnesi olan davranışa sahip hedef kitleyi birçok durumda ilk aşamada politikayı formüle ettiği ve problemi tanımladığı için değerlendirmek ve tanımlamak zordur. Bir bütün olarak nüfus üzerinde önemli etkilere sahip programların, daha spesifik hedef nüfus üzerinde istenen etkileri olmayabilir.

Birçok durumda, faydalananlar için genişletilmiş uygun durumları onaylamada politika süreç sonuçlarını yasalaştırma ve politika formülasyonu sırasında politik fizibiliteye ulaşmak gerekir.

Bu nedenle, başlangıçtaki politikanın düzeltme amacı, politikanın nihai etkisini azaltarak ve değerlendirmesini daha karmaşık hale getirerek alıcıların büyük bir grubu arasına yayılır (Theodoulou & Kofinis, 2004, s. 164).

4.Etkililik ve Verimlilik

Etkililik kavramı belirli bir politikanın işi yapabilip yapamadığı üzerinde durularak görülebilir. Etkililiğin değerlendirmesini belirlemek için şu soru sorulur: “Belirlenen politika, açıklanan hedeflerini başardı mı?”

Theodoulou ve Kofinis (2004) etkililik kavramının, belirli bir program veya hizmetin politika tarafından istenen davranış değişikliğinin istenen etki ve derecesini başarıp başarmadığını belirlemeye yardım ettiğini düşünmektedirler (s. 17).

Etkililik kavramının altında yatan temel varsayım, belirlenen kamu politikasının açıklanan hedefleri, aslında oluşturulan politikanın problemi çözmesidir. Yüzeysel olarak bu varsayım açık görünüyor.

Ancak özellikle sosyal problemler gibi birçok problemin kesin hiçbir formülasyonu yoktur. Bu yüzden, çözüm bulunduğunda anlatacak hiçbir kriter üzerinde fikir birliğine varılamaz. Aslında bir problemin kesinliğine ilişkin bir seçenek onun çözümünü belirler (Harmon & Mayer, 1986, s. 9).

Kurumsal politika aktörlerinin karşılaştığı birçok problem doğasında sosyaldır ve nedenide açıktır. Sonuç ilişkilerinin belirlenmesi zordur ve çoğu zaman şiddetle tartışılan cinsten değildir. Örneğin eğitimle ilgi politikalar böyledir. Etkililiğin akademik tanımı oldukça net ve basit görünse de onun uygulanışı belirsiz olabilir.

Diğer yandan verimlilik bir hükümet programı veya hizmetinin insan kaynakları, zaman veya para gibi kaynaklar açısından en optimal düzeyde çalışıp çalışmaması bakımından anlaşılabilir.

Başka bir ifadeyle verimlilik, programların veya hizmetlerin kaynakları boşa harcıyıp harcamadığının önemini vurgu yapar. İster kişisel hayatta, ister iş dünyasında veya devlette tüm kaynaklar sınırlıdır.

Dolayısıyla, israfı en aza indirmek ve bu sınırlı kaynakların harcamasından en fazla yarar sağlamak normatif bir istektir. Verimlilik ve etkililik iki ayrı ve farklı değerlendirme kriterini temsil emesine rağmen onlar birbirini dışlamazlar (Theodoulou & Kofinis, 2004, s.164).

5.Değerler ve Değerlendirme

Bir ömür boyunca algılar ve deneyimler aracılığıyla bireysel deneyimler, çevrelerindeki dünya hakkında güçlü bir inanç ve değerler seti oluşturur. Ancak bu bilinç, sınırlı ve eksik bilgi tarafından temperlenmiştir, fakat bu sınırlama politika yapma süreci boyunca çoğu politika aktörlerince

kabul edilmemiştir.

Ayrıca değer sistemleri kişiler arasında hatta benzer algılara ve deneyimlere sahip kişiler arasında bile tutarlı değerdir. Bunun anlamı şudur ki her değerlendirici ve yorumcu bir dizi kendi kişisel değerleri aracılığıyla değerlendirme verilerini filtreler.

Kurum üyeleri ve çeşitli meslek üyeleri birbiriyle ve kamu ve müşterilerin değerleriyle çatışma içine giren bütün bu benzer değerleri paylaşırlar. Dolayısıyla, bir politikanın değerlendirmesi, bir dizi belirli değerler için sonuçlar hakkında bir dizi bilinen gerçeklerle ilgili basit bir konu değerdir.

Politika sürecinin tüm yönlerinde olduğu gibi, değerleri kendileri çatışmanın ana kaynağı ve rasyonel tartışma ile politika analizleri bunun sadece saldırı aracı olabilir (Peters, 2007, s. 200).

6.Strateji

Stratejik olarak herhangi bir politika veya programı adil ve tarafsız değerlendirmek için önemli bir engel de yapılan değerlendirmenin içindeki siyasi bağlamdır. Bir değerlendirmenin bulgularını destekleyen siyasi çıkarıcılar ve verilerin ne kadar objektif bir şekilde doğru olduğuna bakılmaksızın onlara karşı çıkanlar her zaman olacaktır.

Belirli bir politika veya programa karşı olanların negatif değerlendirme sonuçlarını onaylamama ve pozitif bulgulara da itiraz etme eğilimi varken belirli bir politika veya programa destek olanlar ise pozitif değerlendirmelerin destekleyicisi olma ve negatif bulgulara itiraz etme eğilimindedirler.

Üstelik birçok değerlendirme kısa bir sürede gerçekleştirilir veya zaten alınmış kararlar için deneysel delil desteği sağlama gibi art niyetle yapılır. Budeğerlendirme engelinin altında yatan temel husus, genellikle değerlendirmelerin politika amaçlarının etkili ve verimli bir şekilde yürütülmesi ve sağlanan temel alt rüstik amacından başka birçok nedenden dolayı yapılmasıdır (Theodoulou & Kofinis, 2004, s. 165).

7.Değerlendirme İçin Artan Zorunluluklar

Son yirmi yılda önemli bir şekilde artan daha fazla yönetim performansı ve hesap verebilirlik için artan vurgu, politika veya programın değerlendirilmesine olan talebin eş zamanlı olarak şiddetlenmesidir. Ne yazık ki objektif değerlendirme verileri için artan bu talep yukarıda vurgulanan değerlendirme engellerinin çoğunu güçlendirmektedir.

Sonuç

Politika değerlendirme, politikanın farklı aşamalarında gerçekleşebilir. Uygulama öncesi değerlendirme, karar vermeden önce gelir ve planlanan ve yatanımlanan politikalar ve eylemlerin etkileri ve sonuçlarını öngörmeyi ve önceden değerlendirmeyi amaçlar.

Böylece gelecek veya devam eden politika yapım sürecine bilgileri geri bildirimde bulunabilir. Eğer alternatif politikalar ve eylemler ile ilgili olursa, ex-ante değerlendirme alternatif politika tercihleri arasında analitik olarak daha saydam, daha öngörülebilir ve siyasi olarak daha tartışılabilir olanın seçilmesi için bir gereçtir.

Devam eden değerlendirme, politika programlarının ara dönem etkileri ve sonuçlarının tespit edilmesiyle ilgilenir ve politika çevrimi sürecinde uygulama ve gerçekleştiriminin devam edip etmediğini ölçer.

Devam eden değerlendirmenin esas işlevi, ilgili bilgilerin, uygulama sürecinde ayarlama, düzeltme ve yeniden yönlendirme faaliyetlerinin gerçekleştirilebileceği uygun yerlerde sisteme girmesini sağlamaktır.

Bu şekildeki değerlendirmenin bir boyutu da müdahaleci olmasıdır. Bu anlamda politika analizcilerinden, önceden belirlenen hedeflere ulaşılmasına engel olan eksiklikleri ve kusurları düzeltmek için sürece aktif olarak müdahale etmeleri beklenir.

Son olarak uygulama sonrası değerlendirme, bir hükümetin uygulamaya koyduğu politikanın sonuçlarının, başta ortaya konan hedeflerle ne düzeyde örtüştüğünün belirlenmesini içerir.

Politikanın işe yarayıp yaramadığı, toplum üzerinde faydalı birtakım etkiler meydana getirip

getirmediği, programın maliyeti ile yarattığı fayda arasındaki ilişkinin ne olduğu, bu program yerine daha az maliyetli ve daha etkili bir alternatif program uygulamanın mümkün olup olmadığı gibi sorulara cevap bulma çabasıdır. Bir politikanın etkili olduğunun değerlendirilebilmesi için, ölçülebilir sonuçlar ortaya koyması gerekir.

Bir politika değerlendirilirken istenen ve istenmeyen sonuçları arasında ayırım yapmak gereklidir. İstenen sonuçlar, politikanın açıklanan hedefleridir. Politika değerlendirmesi sürecinde, bu hedeflere ne düzeyde ulaşıldığı sorgulanır.

Politika değerlendirme çalışmaları ayrıca doğrudan politika etkileri ile dolaylı etkiler arasında da ayırım yapmalıdır. Bir politikanın, hedef kitle üzerindeki istenen ve istenmeyen sonuçları, o politikanın doğrudan etkisidir.

Kamu politikasının üçüncü kişiler üzerinde dolaylı etkileri de vardır. Doğrudan ve dolaylı maliyetler de politika değerlendirmenin unsurlarıdır. Bir politikanın doğrudan maliyeti, zaman, enerji, güç ve para cinsinden politika alanının kendisine yapılan harcamalardır.

Politika değerlendirmesi sırasında göz önünde bulundurulması gereken başka bir husus da politikaları kısa ve uzun vadeli etkileridir. Bir politikanın uzun vadeli etkileri tam olarak görülene kadar uzun yıllar geçebilir; o zamana kadar herhangi bir politikanın tam anlamıyla değerlendirilmesi mümkün değildir. Genellikle eğitim politikaları bu tür politiklardır.

Diğer taraftan, kısa vadeli hedefleri olan programlar, o programı uygulamak için bürokratik kurumlar oluşturulmasından ve artımcılık yaklaşımından dolayı, kısa vadeli hedeflerine ulaşılabilir, daha sonra uzun vadeli hale gelebilmektedir.

Son olarak, politika değerlendirme süreci sembolik ve maddi etkileri içerir. Pek çok politikanın maddi etkilerine ek olarak sembolik bazı etkileri vardır. Bunlar istenen ya da istenmeyen etkiler olabilir.

Kaynakça

Asri, S. (2015). Türkiye’de eğitim politikalarının aktörleri. A.Gümüş (Ed.), Türkiye’de eğitim politikaları içinde (s.77-109). Ankara: Nobel.

Bardach, E. (2000). A practical guide for policy analysis: The eightfold path to more effective problem solving. New York: Chatham House.

Bayırbağ, M. K. (2013). Kamu politikası analizi için bir çerçeve. M. Yıldız & M. Z. Sobacı (Der.), Kamu politikası, kuram ve uygulama (1. Baskı). (s. 44-65). Ankara: Adres.

Corkery, J., Land, A. & Bossuyt, J. (1995). A Study Based on the Introduction of Cost-Sharing for Education in Three African Countries. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?> Avrupa Birliği-Türkiye Sosyal, Kültürel, Eğitim, Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi, 4(7), 24-67.

Demir, F. (2011). Kamu politikası ve politika analizi çalışmalarının teorik çerçevesi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 30, 107-120.

Demiralp, A. (2004). Süleyman Demirel Dönemindeki eğitim ve kültür politikaları. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Demirtaş, B. (2008). Atatürk döneminde eğitim alanında yaşanan gelişmeler. Akademik Bakış Dergisi, 1(2), 155-176.

Erzan, A. (2005). Eğitim Yönetimi Sistemleri Günce, 32, 4–8. Avrupa Birliği-Türkiye Sosyal, Kültürel, Eğitim, Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi, 4(7), 24-67.

Fischer, F. (1996). Evaluating public. New York: Prentice Hall.

Huang, Z., Wang, T. & Li, X. (2015) The political dynamics of educational changes in China. Avrupa Birliği-Türkiye Sosyal, Kültürel, Eğitim, Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi, 4(7), 24-67.

Kuş, E. (2003). Nicel-nitel araştırma teknikleri: Sosyal bilimlerde araştırma teknikleri nicel mi? Nitel mi? Ankara: Anı.

Laswell, H.D. & Kaplan, A. (1950). Power and society, New Haven: Yale University. Laswell, H.D. (1958). Politics: Who gets what, when, how? New York: Meridian Books.

Munger, M. C. (2003). Analyzing policy. New York: WW Norton.

Odabaşı, F. (2013). Algıları ve Bilgiyi Özümseyici Bireyler. Türkiye Sosyal, Kültürel, Eğitim, Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi, 4(7), 24-67.

Rizvi, F. & Lingard, B. (2010). Globalizing education policy. New York: Routledge. Sabatier, P. (1986). Top-down and Bottom-up Approaches to Implementation Research: A Critical Analysis and Suggested Synthesis. Journal of Public Policy, 6 (1), 21–48.

Sezgin, İ. (2019). 2019 yılında Türk milli eğitimi ve yönetimi ulusal sempozyumu. Ankara: Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekişik Eğitim, Araştırma, Geliştirme Vakfı.

Şimşek, H. (2013). OECD 2013 eğitim göstergeleri raporu: Ne ekersen onu biçersin. Türkiye Sosyal, Kültürel, Eğitim, Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi, 4(7), 24-67.

Toksöz, F. (2004). Assessment of public administration in Turkey. Retrieved from UNPAN Avrupa Birliği-Türkiye Sosyal, Kültürel, Eğitim, Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi, 4(7), 24-67.

Yenilmez, K. ve Duman, A. (2008). İlköğretimde matematik başarısını etkileyen faktörlere ilişkin öğrenci görüşleri. Kırgızistan Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19, 251-268.